

Göran Bexell: Tal vid rektorsinstallationen

Talare

Göran Bexell
Rektor magnificus vid Lunds
universitet

Datum

26 januari 2003

Plats

Lund

I en nyligen gjord undersökning av svenska folkets förtroende för olika samhällsinstitutioner och företag kommer universitet och högskolor på klar förstaplats, följda hela tio procentenheter längre ner av Ikea, medan EU-kommissionen hamnar längst ner på listan.

För utbildningsdepartementet och Högskoleverket, för de mer än 300.000 studenterna i vårt land är det givetvis uppmuntrande. För de över 6500 anställda vid Lunds universitet är det ett erkännande, en inspirerande uppgift att få arbeta vid en samhällsinstitution som toppar förtroendet bland medborgarna. För våra mer än 34.000 studenter är det betydelsefullt att veta att en viktig del av livet spenderas vid en sådan institution.

Det är också uppfordrande i den meningen att vi måste svara mot förtroendet, något som är avgörande för vår möjlighet att utvecklas som ett universitet i ordets bästa mening.

Men vad beror förtroendet på? Det finns flera orsaker. Vi har många fina företrädare för utbildning och forskning i media. Många upptäckter har gjorts som lett till välståndsbefrämjande tekniska framsteg, till människors hälsa, kanske väntar boten på Alzheimers sjukdom runt hörnet. Vetenskap och forskning har hög status. Högre utbildning är en väg inte bara till intressanta och välbetalda yrken utan också till bildning. Men en orsak är utan tvivel att ett universitet är en institution som bygger på akademisk integritet och intellektuell frihet och som skall ge kunskap, kritiska perspektiv och fördjupade dimensioner, ja att vi är en zon av frihet i ett samhälle som annars är i grunden intressestyrt.

Jag tror att en av våra viktigaste uppgifter – och en avgörande faktor inför framtiden – blir att på ett nytt sätt med de nya villkor som gäller i dagens

samhälle slå vakt om och utveckla detta som jag menar ligger bakom förtroendet och som vi kan kalla kalla universitetets idé, dess bärande vision och grundläggande värderingar – och då är jag inne på en första viktig fråga för Lunds universitets framtid.

Jag kommer nu att gå in på några, men långt ifrån alla, områden, som är viktiga i det kommande arbetet.

Till att börja med tror jag således vi behöver en koncentration inåt kring universitetets idé och på så vis få en samling kring det som förenar alla vid det stora lundauniversitetet. All erfarenhet säger att om en verksamhet har uttalade gemensamma syften och värderingar fungerar det hela bättre, än om man inte har det; det gemensamma blir explicit och det betyder paradoxalt nog att var och en får komma bättre till sin rätt.

Under senare år har mycket hänt vid universiteten: kraftigt ökat studentantal, krav på mer externa medel, på ökad genomströmning, på en öppnare högskola. Politiska förväntningar accederar liksom ekonomiska beroenden av externa anslagsgivare; det finns en tendens att det i samhället gängse lönsamhetstänkandet breder ut sig.

Mer än en känner på sig att det blir dels för splittrat, dels oklart rent ideologiskt, och undrar om vi verkligen skall kunna fortsätta fylla vår funktion med kvalificerad högre utbildning och forskning. I denna situation behövs en ny anda och mer samtal om vad som är universitetets roll och uppgift. Jag har upplevt ett behov av detta vid många möten.

Till universitetets idé räknar jag således dess grundläggande syfte, värderingar och uppgift i samhället. Detta behandlas kort i den strategiska planen för Lunds universitet och jag anbefaller den till förnyad läsning för var och en.

Frihet att välja forskning, att publicera sig, att tänka fritt, att anföra saksakal – och att härigenom vara en frizon i samhället, en frizon för kreativ och kritisk analys, för sökande efter av kunskap, för konsten att ställa frågor, att inte ta något för givet, allra minst för att en viss person säger det.

Allt detta kräver en miljö med inte bara tradition och innovation utan med respekt för intellektuell nyfikenhet; respekt för den enskilde, likvärdighet

oavsett person, kön, social, etnisk och ekonomisk situation, och befrämjande av demokratiska värderingar.

Lunds universitet är en del av ett europeiskt kulturarv. Till detta hör numera att mänskliga rättigheter tilldelas en ouppgivlighet och universalitet samt respekt för lagen; det gemensamma kulturella arvet är alltmer berikat av mångfald. Som jag ser det står universitetet idag också för sådana värden.

Historiskt sett har universiteten ofta förr eller senare råkat i konflikt med olika makthavare, vilka från början kan ha varit deras gynnare; det må gälla politiska, ekonomiska eller religiösa intressen. Om universiteten givit efter för andra mål än sina egna har de sakta tynat bort till en meningslös beställd verksamhet.

Universiteten i det forna Östtyskland är närliggande exempel.

Demokratiutredningen 2000 slog fast följande väl uttryckta tes: ÓOm inte forskningen får stå fri gentemot marknad och politik, gör folkstyrelsen sig av med en av de främsta grundvalarna för ett öppet samhälle.Ó

I vår situation är det i första hand staten som skall garantera universitetens frihet. Om vi får leva upp till vår idé, ja först då blir vi de verkliga innovatörerna i samhället, tar vårt ansvar, kan erbjuda nya kunskaper, besvärliga eller användbara fakta och alternativ till kortsiktiga lösningar hos marknad, politik, kultur, skola, massmedia. De ledande universiteten i USA är på detta sätt de kanske främsta vitaliseringsfaktorerna i det amerikanska samhället.

Vi kan aldrig bli oberoende eller fria i någon idealistisk, abstrakt mening. Vi är alltid mer eller mindre beroende av ekonomisk tilldelning och politiska beslut. Vad vi däremot skall värna är således den akademiska integriteten och alltid friheten att forska, tänka, kritisera, publicera. Från statsmakternas sida skall vi kräva respekt för detta. Vi som varit skonade från diktaturstaternas enfald inser inte vilket blodigt allvar som döljer sig häri, men vi får bevaka så att vi inte med de små stegens tyranni förlorar vår själ.

Som rektor vill jag prioritera min tid så – fortfarande är jag optimist – att jag får möjlighet att besöka fakulteter och andra enheter för samtal om universitets idé och uppgift i dagens samhälle och hur vi skall konkretisera detta, så det inte bara blir retoriska fraser. Jag vill också höra vilka förväntningar överhuvud som finns på universitetsledningen i detta och andra avseenden.

Även i våra egna inre och vardagliga frågor behöver de grundläggande värdena omsättas i mer praktiskt hanterbara etiska riktlinjer till stöd för enskilda och forskargrupper, vid relationer med externa finansiärer, för livet vid en institution, t ex släktskapsrelationer, intressekonflikter. Här finns en nytillsatt arbetsgrupp med representanter för alla områden som skall arbeta fram ett förslag för vidare diskussion och även detta kommer uppmärksammas det närmaste året.

Jag kommer så över på en annan viktig fråga. Det är kontakterna utåt, samhällskontakterna. Just på den redovisade grunden skall universitetet förhålla sig fritt och innovativt till samhällets olika sektorer; det är en andra stor uppgift att än mer låta vårt universitet utveckla fungerande kontakter med samhället. Jämfört med såväl yngre högskolor i hela landet som etablerade universitet i den svenska politiska maktens närhet – Stockholm – är vår risk uppenbar att här hamna i bakvattnet.

Universitetets kontaktnät via individer, fakulteter och forskargrupper är omfattande men universitetet behöver utveckla detta, och se över den grund som är lagd i planen för omvärldskontakter. Hit hör också organiseringen av informationsverksamheten och frågan hur vi aktivt kan bidra till skapandet av bilden av Lunds universitet.

Exempelvis gäller det relationen till skolan och Komvux, där vi behöver kunskap och dialog och där vi ofrånkomligen ingår i en större helhet, sett från deras perspektiv som vi är satta att tjäna, dvs elever och studenter. Det gäller näringslivet, där vi har en utbyggd verksamhet för innovationer som vi nu håller på att samordna och tydliggöra i samverkan med bl a VINNOVA. Just denna innovationsverksamhet i samverkan med till exempel näringslivet är en av våra viktiga uppgifter inför framtiden.

Kontakterna gäller också kulturen liksom organisationer och folkrörelser. Inte minst gäller det politiken. Jag har redan fått brett stöd för och är igång med att inrätta ett politikerforum, som skall bestå av samtliga riksdagsledamöter från Lunds kommun samt kommunstyrelsens ordförande, representanter för region Skåne, EU-parlamentet och politiker i Stockholm med Skåneanknytning. Jag är glad att kunna meddela att vårt närvarande statsråd, dvs Morgan, – för att tala lundensiska – har förklarat sig beredd att medverka. Här kan vi få ett starkt partiöverskridande forum för LU.

Kära LUS! (dvs Lunds universitets studentkårer) jag hoppas åtminstone två studenter la märke till att jag sa Kära LUS, även om jag fick tipset häromdagen att inleda hela mitt tal med detta!

Det har ofta slagit mig hur litet vi lärare vet om studenternas verkliga liv, ofta möter vi som lärare bara en liten del. Det är som med älghuvudet i vestibulen, när femåringen med det rätta forskarsinnet frågar Var är resten av älgen? En student är inte bara ett huvud och ett intellekt. Var är resten av studenten? Vi som är lärare och ledare behöver känna till hela studiemiljön, tala med er om den, om bostad, hälsa, nöjesliv – och vad vi tillsammans kan göra för att stödja er, inte minst är det aktuellt i bostadsfrågan. Jag hoppas på att tecknen från Lunds kommun nu skall leda till konkret handling.

Givetvis skall vi utveckla det goda samarbete som finns mellan universitet och studentkår för det gemensamma bästa – det skall vara nära mellan AF och Vita huset, det egentliga Vita huset. Min erfarenhet är att även om ni studenter är här i snitt bara fyra år är det inte minst ni som känner utbildningen inifrån: om man vill förnya något är det ofta studenterna som har blick för att göra rätt saker och inte bara att göra saker rätt.

Långtifrån alla studenter är som folk tror; hela 48% av studenterna i Sverige är icke-traditionella, dvs läser på deltid, är något äldre, har ofta familj och barn, bor inte i studentbostäder. Detta är något att tänka på för en så fin och traditionsrik studentmiljö som Lunds. Lunds universitet är ett vidare begrepp än Lund. Vi har verksamhet och studenter också i Malmö och Helsingborg och därmed också ett ganska differentierat studentliv.

Att öppna universiteten för ett bredare studentunderlag är ett viktigt utbildningspolitiskt mål. Den öppna högskolan blir ett tema de kommande åren. Att få fler studenter från andra kulturer och sociala sammanhang än dem som nu totalt dominerar kommer att berika verksamheten i många avseenden.

Närvaron av och umgänget med studenter inklusive doktorander är det som ger livet vid ett universitet dess stimulerande egenart; det är för universitetet och staden en ständig förnyingsprocess. Det är som Hjalmar Gullberg skriver: ÖUr årens skymning stiger ungdomsstan/ och släktled efter släktled drar förbi. Vi lärare skall inte klaga på att bli äldre – det är för övrigt inte alltid så

roligt att vara ung. Låt oss se situationen som en chans att avmystifiera ungdom, medelålder och övre medelålder och mötas som människor.

Vi lärare lär oss hela tiden av er. Som många av er hört frågade en gång en undrande: Du som är professor, hur kan du veta så mycket? Jo. sa den insiktsfulle professorn, det är genom ett försiktigt utfrågande av studenter under tentamina!

Så till grundutbildningen! Vid vårt universitet avläggs över 3.500 examina varje år, en omfattande verksamhet av hög kvalitet och enorm kunskapsmängd, från nanoteknologi till EU-rätt, från Sydostasiens religioner till molekylär cellbiologi.

Det gäller att hela tiden vara beredd att se över kursutbudet. En viktig fråga är vilka kriterierna för kursgivning skall vara. Det finns flera sådana som får vägas samman: samhällets olika behov, det egna ämnets utveckling och forskning, söktrycket. Om bara studenternas efterfrågan får styra, får ju studenterna aldrig möjlighet att se alternativ och upptäcka möjligheter.

Varje institution och ämne bör kontinuerligt pröva sitt kursutbud, avseende såväl dess innehåll som dess pedagogiska status. Många kurser ges kanske av slentrian och tar inte tillvara lärarnas aktuella forskningsintresse eller studenternas framtidsinriktade frågor.

Lägg märke till vad utbytesstudenten Kennerth Kadaffi, i ett företal till spexet Uarda, skriver hem om från sin vistelse i faraonernas Egypten: han har nu sökt till den högaktuella och framtidsinriktade kurs, som fortfarande finns även här i Lund, nämligen Antikens kultur- och samhällsliv: ÓOm två dagar börjar min kurs, Antikens kultur-och samhällsliv. Låter modernt.Ó

Vi står inför många knepiga avvägningar, t ex om förkunskaper: å ena sidan får vi se realiteten i ögonen och knyta an, där studenterna befinner sig. Å andra sidan måste vi påvisa om elementära kunskaper saknas. Naturvetarna har slagit larm och därmed bekräftat att det nu äntligen är dags att göra något åt vad matematikprofessorn Lars Liedbeck framhöll redan 1747, nämligen att alltför många studenter har bara ytliga insikter i ämnet och gymnasieundervisningen i matematik, fysik och naturalhistoria snarast bör förbättras.

Jag ställer upp på regeringens välmotiverade mål att öka tillgängligheten till

högre studier – det leder till nationens utveckling – men inte på att slå av på kravet att vi kan erbjuda topputbildning på högsta internationell nivå, vilket också är nödvändigt för samhällets utveckling. Det finns ingen motsättning mellan de två målen annat än brist på medel.

Jag kommer att verka för att det över hela universitetet skall bli inte bara administrativt möjligt utan också tillrådligt för att inte säga påbjudet att en student som lämnar LU skall ha läst minst en kurs om 5 p vid en annan fakultet än den egna. Här finns fina initiativ och möjligheter, t ex i samverkan mellan medicin och humaniora/teologi.

Konkreta mål för en överlag bättre samverkan mellan grundutbildningen och aktuell forskning skall sättas; det ger vår utbildning en stark konkurrensfördel.

Ökad tilldelning till grundutbildningen behövs. Antal studenter har under 1990-talet ökat med 80% men lärarantalet med endast 30%; det går givetvis ut över kvalitén.

Nätutbildning och uppdragsutbildning skall vi fortsätta utveckla. Ökat kurs- och lärarutbyte inom öresundsuniversitetet kan bidra till att stärka grundutbildningens mångfald.

Så till forskarutbildningen! Forskarutbildningsreformen skall enligt regeringsbeslut ses över med redovisning senast 31 dec i år. Det behövs. Särskilt skall analyseras rekrytering, urval och antagning, handledningens roll samt effekterna av 1998 års reform, också tilldelningen. Även forskarutbildning är avgörande för landets framtid, inte minst de kunskapsintensiva företagen och gymnasieskolan har eller borde ha tydliga krav på högutbildad personal.

Förhoppningsvis kommer utredaren att bidra till lösning av frågan om skuggdoktorander, som inte får finnas men som finns. Vi kan inte i praktiken ha ett moment-22 system, där somliga följer regler och andra inte, där det heter att ni skall göra detta på fyra år men att det tar sex år osv.

Vi behöver inskräpa högskoleförordningens krav att alla fakulteter skall redovisa en 100% ig användning av individuella studieplaner för varje doktorand, inte bara som ett formellt instrument – även om också det skall fungera- utan framför allt som en möjlighet att ha en styrande plan för handledning och

seminarier och en årlig genomgång av vad som fungerat respektive inte fungerat och en därav föranledd justerad plan.

Utbildningen för handledare skall vara obligatorisk. Vi har för det mesta en fin och inspirerande forskarhandledning men även det som är bra kan bli bättre och det som inte är bra kan inte accepteras; det gäller till exempel kvardröjande attityder gentemot kvinnliga doktorander och doktoranders rättsäkerhet.

Angående forskningen måste först sägas att vårt universitet står sig väl i konkurrensen om forskningspengarna. Vid höstens stora utdelning från Vetenskapsrådet kom vi på klar förstaplats med en tilldelning på 283 miljoner kr, följt av Uppsala. Sju större anslag till excellenta forskare gick till Lund, 4 till Stockholm, 3 till Uppsala. Av Lunds gick inte mindre än sex till områdena naturvetenskap och teknik. När vi är så framgångsrika, är det särskilt roligt att vara rektor. Låt oss fortsätta att hela tiden ligga längst framme i planering av vetenskapliga projekt, att lära upp nya generationer av anslagssökare, för att ge ett nytt namn på våra forskare.

Men den internationella konkurrensen är stenhård. USA, Kina och Japan och alltmer EU satsar på sådant som förväntas ge utveckling för samhället i vid mening: teknik, hälsa, välbefinnande. Även Sverige börjar inse att skall vi hävda oss krävs att kraftfulla insatser görs. Svenskt näringsliv har gett sig tre år att komma igen och har ett tydligt uppdrag: år 2006 skall Sverige vara tillbaka på välbefinnandets tio-i-topp.

Svensk forskning har hamnat i nya problem: ökad konkurrens om pengarna med åtföljande extern styrning; ökad ryckighet och kortsiktighet. Många professorer får klara 80% av sina löner genom externfinansiering. 50% av tiden hos våra främsta forskare kan gå åt till planering av nya ansökningar.

Forskningens inriktning och finansiering blir ett centralt tema under 2003 och in på 2004, då regeringen skall lägga fram en ny forskningspolitisk proposition. Lunds universitet skall tillsammans med andra universitet försöka påverka förarbetena med konstruktiva förslag. Jag vill snart ordna tvärvetenskapliga idéseminarier om forskningspolitiken. Samverkan, profilering och skapandet av starka miljöer blir centrala temata. I går deltog jag i ett rektorsmöte med utbildningsminister Thomas Östros och då fick vi en förstas genomgång av några huvudlinjer i forskningspropositionen.

Vetenskap, teknik och högre utbildning måste in närmare politiken. Forskningskunniga personer bör komma in i olika departement. Inom EU behövs ett mer forskarstyrt vetenskapsråd för EU:s omfattande utdelningar. Mångas förhoppning är att regeringen på nytt ser över den aktuella utvecklingen för forskningen.

Forskarna själva får visa att det mesta återstår att utforska. Vi känner idag inte ens de frågor som framtida forskning kommer att ge svar på. Nya kopernikanska omvälvningar väntar, kanske gäller det vår syn på universums eller hjärnans konstruktion. Förmodligen sker det där vi allra minst väntar det.

Jag vill kort ta fram tre synpunkter. För det första. Vi behöver alltid en fredad zon för den fria grundforskningen, styrd av inget annat än upptäckarglädje och intresse, av vad forskargruppen och den enskilde forskaren vill gå vidare med. En sådan verksamhet kan för den otålige politikern och kortsynte budgetexperten te sig närmast oansvarig, men denna forskning är det som givit de stora upptäckterna, frambragt de avgörande klassikerna, tänt de revolutionerande idéerna, det må gälla Galilei Galileo, Martin Luther eller Albert Einstein.

För det andra: profilering. Vi behöver profilering styrt av inomvetenskapliga kriterier. Det är en av våra svåra uppgifter: att vi själva prioriterar vad vi vill satsa på, delvis på bekostnad av annat, men varje institution och fakultet har som sin uppgift att göra sådana val och universitetet har det som helhet.

I båda dessa fall har vi som forskningstungt universitet ett ansvar att hävda också ämnesdisciplinerna som typ av forskningsorganisation. Också discipliner förnyas och avknoppas, men som en typ av profilering bland andra bör åtminstone några universitet i Sverige ta ett brett ansvar för disciplinforskningen. Vi skall också fortsätta satsa på stora interdisciplinära miljöer med ledande forskning, ibland i samverkan med andra universitet.

För det tredje: Vi behöver kraftsamling av i mer konkret mening samhällsrelevant forskning och då bygga på en bred tvärfakultär översyn av våra styrkor och sedan utveckla några områden på sådant sätt att alla fakulteter blir indragna.

Bara ett exempel. Några för det framtida samhället avgörande frågor prioriteras i FN:s millenniedeklaration, antagen i september 2000 av 191 stater. Bland de åtta delmålen finns några som LU skulle kunna koncentrera sig kring för att utveckla än mer kunskap och metoder och för att söka finansiering. Texten skall en miljömässigt hållbar utveckling säkras före 2015.

Vi har redan stora resurser som kunde samordnas och ytterligare stärkas inom detta tema genom eget prioriteringsarbete och extern finansiering, t ex: miljöinstitutet, LTH:s miljöforskning, hela ekologiforskningen; jurister kan bidra med miljö rätt, ekonomer med ekonomiska system för hållbar utveckling, samhällsvetare och humanister med analys av attityder, miljöpolitik, värderingar och kulturmönster, Raoul Wallenberginstitutet med rättighetsdimensionen.

Andra sådana forskningstemata får arbetas fram. Jag tror att temat livsvetenskaper, innefattande ett brett spektrum av universitetet, blir ett sådant.

Så till en annan fråga: att skapa gränsöverskridande möten. Det framhålls gång på gång i den strategiska planen. Det talas ofta om betydelsen av den unika bredden och den kritiska massan vid vårt stora universitet; många säger att de sökt sig hit på grund av den excellenta akademiska miljön. Vi skall arbeta för att det blir ännu mer konkreta nerslag i miljön, i forskning och utbildning av detta. Omigen blir det lättare att förverkliga om alla inser såväl helheten som sin särskilda plats i denna. Så här står det i strategiska planen:

ÓMed respekt för olikheter skall anställas och studenters medvetenhet om att tillhöra ett gemensamt universitet med dess möjligheter till gränsöverskridande och innovativ samverkan öka.Ó

Det där låter vackert – särskilt som jag skrivit det själv – men vi måste nu gå från sounds to things.

Även organisation och ledningsstruktur behöver ses över ibland och anpassas till aktuella behov, inte för förändringens skull men för att det finns goda skäl. Lunds universitet får aldrig förfalla till en akademisk idyll, där den implicita högsta normen är att allt skall vara som det alltid har varit.

Jag har fått starkt stöd bland dekaner, prefekter, studenter och i styrelsen för

förslaget att på försök införa en delvis förnyelse av universitetets ledning, så att vi får tre vicerektorer – namnfrågan är sekundär. Av dessa är en ställföreträdande rektor.

Syftet är att överlag stärka det akademiska ledarskapet, att avlasta rektors numera alltför stora arbetsbörda så att tid vinnas till mer koncentrerade insatser och policyarbete, att rektor skall få en rådgivande ledningsgrupp för kontinuerliga samtal om aktuella och principiella frågor. Vicerektorerna kommer att få avgränsade infrastrukturella linje frågor som ansvarsområde; det kan gälla t ex jämställdhet, rekrytering och mångfald, internationell samverkan, kvalitetsutveckling i grundutbildningen, forskningsutveckling.

Viktigt är att klargöra var ansvaret finns och besluten fattas. En ledningsgrupp likaväl som det policymässigt tunga dekanrådet är rådgivande till rektor. Det är rektor som har beslutsansvar, såvida inte styrelsen har det, och såvida inte tydliga delegationer gjorts i specifika frågor.

Planen är att allt skall sättas i verket senast den 1 mars. Vi ser hur det fungerar under en treårsperiod.

Många frågor finns att ta upp, men jag kan som sagt inte ta upp alla. Jämställdheten kvarstår som ett mål att arbeta på. Vi har för närvarande 56% kvinnliga grundstudier under 25 år, 42 % i forskarutbildningen men avsevärt mindre procentantal professorer.

Det sker successivt en med historiskt perspektiv stor förändring. Samtidigt räcker inte detta. Det krävs också särskilda insatser för att rekrytera fler kvinnliga professorer. Fakulteterna får i uppdrag att föreslå ett antal kvalificerade namn – men också att förändra miljöer, där rekryteringen av t ex kvinnliga doktorander fortfarande är för låg. Det gäller grundläggande attityder, social miljö och anpassning av arbetet, så att både mammor och pappor kan vara i forskarutbildning eller forska och samtidigt ha ett familjeliv.

Internationell samverkan och internationalisering är på samma sätt något som vi skall få en tydligare policy kring.

Ledarskapsutveckling blir avgörande för vår framtid.

Samverkan och nätverkande med andra högre lärosäten blir ett viktigt fält. Vi har ju en jämfört med andra universitet en stor tillgång i Öresundsuniversitetet.

Administrationen på central nivå liksom inom områden och institutioner behöver också kontinuerligt ses över och anpassas till behoven för utbildning, forskning och omvärldskontakter. Flexibilitet och service är ledord.

Arbetsmiljön och universitetets egna inre miljöarbete kommer att uppmärksammas.

Uppföljningen av beslut behöver klart bli bättre. Det finns så många planer och beslut som aldrig följs upp och därmed förlorar de i trovärdighet. System för uppföljning måste tas fram.

Många har säkert redan undrat hur alla stolta planer skall förankras i en finansiell verklighet. Jag har väntat med detta till slutet, bland annat för att markera att vi inte alltid skall börja tala om ekonomin, även om den till slut är mycket avgörande för vad vi kan göra. Men för det första är det viktigt lära sig prioritera och förnya inom de ramar man har, för det andra är det bättre att ha en slagkraftig idé och sedan söka finansiering; faktum är att det finns en hel del pengar att få, bara man har högsta kvalité.

Budgeten är i balans; det är starkt att kunna säga så. Ett stort arbete ligger bakom, det gäller bevara situationen. Budgetprocessen har fungerat allt bättre. En kommande ledningsgrupp kan ytterligare arbeta på att planerings- och budgetarbetet får en genomlysning.

Det finns numera en verksamhet som går under namnet fundraising. Institutionen för nordiska språk, inklusive ämnet svenska, har ombetts föreslå en svensk översättning, men det har visat sig svårt att få en heltäckande term. Denna verksamhet skall få tid att utvecklas och finna sina former; det är inte bara någon enkel förfrågan om eventuella donationer utan om skapande av relationer på sikt, att vårda intressen, bygga upp alumniorganisationer, bjuda in företag och organisationer för att visa vad vi kan erbjuda och utveckla bättre.

Personer som arbetar med detta är förmedlare av kontakter mellan våra forskare och omgivningen. Vi arbetar fram en plan för verksamheten och avser att gå ut med detta snart. I konceptet ingår också ett rådgivande organ, som vill arbeta

för universitetet i detta avseende.

Donationer till forskning bör snarast underlättas genom skattelättnader.

Att ta emot donationer till forskning är ingen nyhet; det har skett under lång tid genom t ex Cancerfonden, Wallenbergstiftelsen, Crafoordska stiftelsen. Vad vi nu gör är att bygga ut denna verksamhet, men även detta sker med den fullständigt klara grund som finns i våra grundläggande värderingar.

Kära Vänner och kolleger! Allt var inte bättre förr men inte heller sämre. I det magnifika fyrabandsverket Lunds universitets historia inleds ett kapitel med en behaglig mening om det akademiska livet under 1700-talet: Det dagliga arbetet vid akademien avbröts ofta av fester. Och nästa mening är inte sämre: De varade ej sällan i flera dagar, med det hart när ystra tillägget ibland över veckor. Här ligger vi, trots vissa försök, i lä. Å andra sidan har vi möjlighet att i ett kommande band om oss få skrivet: Det dagliga arbetet vid akademien avbröts ofta av sammanträden. De varade ej sällan i flera timmar, ibland över flera dagar. Knappt var det ena sammanträdet slut förrän det andra började, och när det väl var slut var det dags att besvara epost och söka pengar för nästa års forskning.

Riktigt så illa är det inte. Vi är ganska bra på att festa. Jag hoppas att det i en framtida historiebok om oss skall stå att det akademiska livet bryts av eller snarare innehöll fester, men också samtal, debatter med högt i tak, att de tysta kulturerna bröts och att Lunds universitet blev ledande när det gäller att förverkliga universitetets idé, att vi fick nya relationer med samhället, att universitetet blev en frizon för att också vitalisera samhället, att var och en bättre kände sin samhörighet med hela universitetet. Det skall stå att Lunds universitet stärkte sitt goda internationella rykte för absolut toppforskning, högkvalitativ grundutbildning och väl fungerande studentmiljö.

Jag hoppas också att studenterna som är här under viktiga år av livet skall få uppleva hela det breda och kvalificerade universitetets fördelar: möten med lärare och forskare, med studenter från andra fakulteter, idéer och kunskaper för det kommande yrket. Om studierna upplevs krävande skall man bara vara glad; det visar att kvalitén hålls uppe. Om man känner sig ensam vid aftonlampans sken, är det något alla skall igenom som vill nå en integrerad kunskap och visdom.

Som rektor är det min uppgift att samla den vittförgrenade organisationen och alla dess individer – lärare, forskare, studenter och administrativ personal, kring gemensamma mål och strategier, att fungera som samordnare, hela tiden hävda kvalitetskraven, vara lyhörd för idéer och konstruktiva förslag till förbättringar, skapa och vidmakthålla goda interna och externa relationer, arbeta för att låta särintressen vika för det gemensamma bästa. På sikt vinner alla på det.

Allt detta skall gå med allas stöd och konstruktiva medverkan. Utan stöd hos institutioner, fakulteter och områden och administration blir rektor endast en retorisk kuliss. Det är därför avgörande för mig att veta att jag sedan rektorsvalsprocessen är avslutad har styrelsens, dekaners, prefekters, studenters och många andras stöd. Chefskapet har rektor fått av regeringen men ledarskapet får man i samverkan med alla i organisationen.

I ledarfunktioner är vi alla i knipan mellan att vara utsedda av någon, rektor av regering, dekanus av rektor, osv. men samtidigt är vi förtroendepersoner med mandat från den verksamhet vi skall företräda. Som så ofta är det ett både- och, en både-och konst, med risk för ingenting. Vi skall arbeta kollegialt, men vi får inte dra oss för att utöva tydligt ledarskap och fatta obekväma beslut när det är välmotiverat.

Jag hoppas på allas goda samarbete. Tillsammans och på en gemensam grund skall vi tjäna Lunds universitet och utveckla det till en ledande position, regionalt, nationellt och internationellt. Vi har redan ett ledande förtroende i befolkningen.

I många år har jag haft förmånen att få arbeta vid Lunds universitet. Vi har all anledning att vara stolta över vårt fina universitet. Att få vara rektor vid Lunds universitet är en hedrande och krävande uppgift, ja ett av de finaste akademiska uppdrag man kan få. Man går in som en i ledet i en lång rad namn, vart och ett med stor lyskraft. Jag nämner de senaste tio rektorerna vid namn: Johannes Lindblom, Assar Hadding, Ragnar Bergendahl, Philip Sandblom, Per Stjernqvist, Sven Johansson, Carl-Gustaf Andrén, Nils Stjernqvist Håkan Westling, Boel Flodgren. Denna succession förpliktar, men var och en får vara rektor på sitt sätt – och så har det alltid varit. Jag kommer att göra mitt bästa för Lunds universitet.

Taggar

2000-tal, 2003, Installationstal, Man, Rektorstal

URI

<https://www.svenskatal.se/tale/goran-bexell-tal-vid-rektorsinstallationen>